Издание на Фондацията за реформа в местното самоуправление

Брой 9

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

2000

Четете:

5 стр.
РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОГРАМАТА НА ФРМС „ЕФЕКТИВНИ ПАРТНЬОРСТВА“

6/7, 12 стр.
ИНОВАЦИОННИ ПРАКТИКИ 2000:
ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ И ТЕХНОЛОГИИ
ДРЯНОВО, 27 юни 2000 г.
Любомир Димов

8/11 стр.
„СОКРАТ“ - ПРОГРАМА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
Магдалена Иванова

13/14 стр.
ПЕТИ ЮБИЛЕЕН БАЛКАНСКИ МЛАДЕЖКИ ФЕСТИВАЛ „МЛАДОСТТА НА БАЛКАНИТЕ“ ГАБРОВО
3 - 8 август 2000 г.

15 стр.
ЗА МЕСТНАТА ВЛАСТ ...

16 стр.
КАЛЕНДАР

МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ В УСЛОВИЯТА НА ВАЛУТЕН БОРД

Юлияна Гълъбинова,
дипломант в УНСС,
специалност „Икономика и управление на териториалните системи“

Александър Михайлов,
главен експерт в Столична община

Въвеждането на валутен борд в Република България е важен момент в най-новата ни история. Тази мярка дойде като следствие от краха в политическата, икономическата и финансовата сфери, а нейната главна цел бе постигане на макроикономическа стабилност в нашата страна и възвръщане доверието на международните институции.

Вече четири години страната ни се развива в условията на валутен борд. Какви са последиците от неговото въвеждане върху българските общини през този период?

Валутният борд проявява своето влияние върху българските общини индиректно, чрез вторичните му ефекти. Тези ефекти са следствие от действието на основните изисквания на Международния валутен фонд при въвеждането на валутния борд в България (фиг. 1), а именно:

1. Фиксиране на курса на лева към стабилна чужда валута.

2. Балансиране на разходите с приходите в държавния бюджет без използване на заеми от Българска народна банка.

3. Забрана на паричните емисии.

Фиксирането на курса на лева към стабилна чужда валута е предпоставка за намаляване на инфлацията и постигане на обща финансова и икономическа стабилност като резултат от незначителните ценови изменения. Периодът преди въвеждането на валутен борд в страната ни (1990 - 1996 г.) се характеризираше с невъзможност за адекватно прогнозиране на динамиката и измененията в общинските бюджети. Причина за това бяха постоянните (месечни и годишни) изменения в про-

цента на инфлацията и неговата непредсказуемост. Последиците от инфлацията се изразяваха и в „стопяването“ на средствата, предвидени за финансиране на различните общински дейности. Това най-ярко пролича през 1997 г., когато равнището на инфлация достигна 1087,8 на сто. Фиксираният валутен курс и незначителните месечни и годишни изменения в процента на инфлация в България в периода след въвеждането на валутния борд дава положително отражение върху бюджета на общините, изразяващо се във:

- ▼ възможност за предсказуемост на бюджетните приходи;
- ▼ яснота относно разходната част на бюджета.

Прекратяването на практиката на банково финансиране на бюджетния дефицит поражда необходимостта от ограничаване на разходите в държавния бюджет и търсене на начини за увеличаване на постъпващите по приходната част суми. Стремежът за увеличаване на приходите ***поражда нарастване на данъците***. Извършените след 1997 г. реформи в данъчното законодателство (влезлите в сила от 01.01.1998 г. Закон за местните данъци и такси, Закон за корпоративното подоходно облагане, Закон за облагане доходите на физическите лица и др.) подобриха обхвата на данъчните субекти и увеличиха събираемостта на данъците, но това важи преди всичко за държавните вземания. Увеличените данъчни ставки намаляват доходите

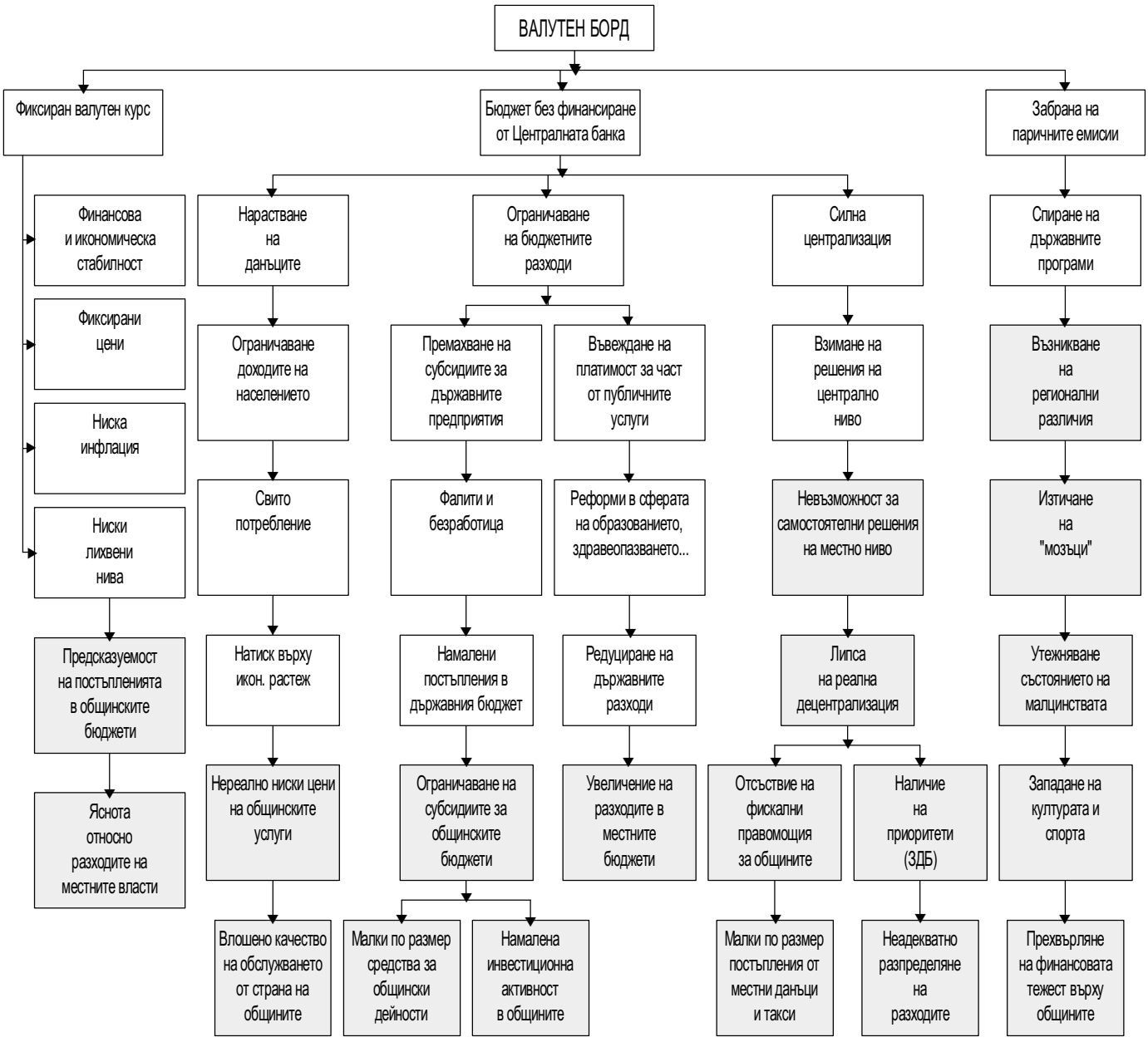

фиг. 1. ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ВАЛУТНИЯ БОРД ВЪРХУ МЕСТНИТЕ ВЛАСТИ

на населението, а това води до свиването на потреблението на стоки и услуги. Цените на общинските услуги останаха „последното убежище“ на населението и поставянето им на пазарни основи не е по силите на местните власти. Невъзможността да се формират реални цени на предоставяните общински услуги, съобразени с действително направените разходи, оказва негативно влияние не само върху размера на общинските приходи и качеството на общинските услуги, но продължава и декапитализацията на общините.

Рестрикциите по разходната част на държавния бюджет пряко рефлектират върху субсидиите, отпускани на държавните предприятия, главно по посока на премахването им, като резултат от изискването на МВФ за прекратяване субсидирането на реалната икономика. Липсата на трансфери към губещи производства става повод за фалити, съкращения на персонал и нарастване процента на безработица. За общините негативните социални последици от премахването на заемите за държавния бюджет от страна на БНБ (или на рефинансираните заеми от търговски банки за губещи предприятия) се изразяват в нарастване на разходите за социални помощи и ограничаване на възможностите за общински инвестиции и поддържане на инфраструктурните обекти и съоръжения. Относно приходната част на местните бюджети отражението е свързано с по-малки данъчни постъпления, дължащи се на повишения процент безработни. Това води до допълнително ограничаване на средствата за извършване на общински дейности и влошаване на тяхното качество.

Нефинансирането от БНБ на държавния бюджет има пряко отражение върху общините и чрез ограничаването на субсидиите за местните бюджети. Намаляването на държавните трансфери означава, от една страна, рестрикции по разходната част на общинските бюджети, включително съкращения на персонал. От друга страна, това става повод за повишаване отговорността и заинтересоваността на местните власти относно търсенето на алтернативи за набирането на приходи и намаляване на финансовата им зависимост от централната власт. За съжаление ограниченията, наложени по отношение на алтернативното финансиране, задълбочават дисбаланса между ресурси и отговорности на общините и възможностите за нормално развитие на общинските дейности и услуги.

Едно от изискванията на МВФ е ***закриването на извънбюджетните сметки*** и фондове. Това решение доведе не само до ограничаване самостоятелността на общините при изразходване на собствените им средства, но и до засилване тенденцията за пренасочване на средства

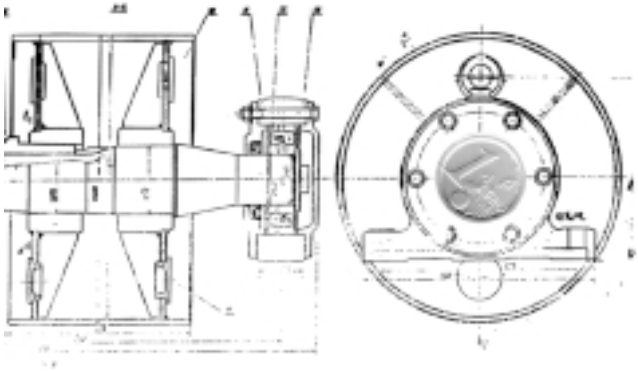

за инвестиции към използването им за текущи нужди. Проблемите, свързани с инвестиционните правомощия на общините, произтичат и от поставения лимит от 10 % от собствените приходи, които могат да се насочват за инвестиции, като със Закона за държавния бюджет за 2000 г. този таван бе допълнително намален на 5 %. Всичко това ограничи възможностите на местните власти да разходват средства за подобряване на инфраструктурата и обслужването на населението на съответна община.

Ограничените бюджетни разходи, предизвикани от стремежа за постигане на балансираност между приходите и разходите в държавния бюджет, са повод за ***въвеждането на система за заплащане на част от публичните услуги.*** Това налага провеждането на реформа в здравеопазването, промени в сферата на образованието, социалните грижи, културата и др. Ефектът от въвеждането на платимост в дългосрочен план е положителен. В краткосрочен план обаче (а и поради бавните темпове, с които се извършват реформите) това води до затруднения на местните власти и генериране на допълнителни разходи от общинските бюджети.

Силната централизация се изразява в опитите за разрешаване на местните проблеми на централно ниво и в ограничените правомощия на общините. Тези явления не са възникнали като резултат от въвеждането на валутен борд в страната ни. Те датират от началото на прехода към пазарна икономика, но тяхното влияние нараства след 1997 г., когато към тях се прибавя и негативното отражение на валутния борд върху местните бюджети, като конкретните проблеми могат да бъдат сведени до:

- ▼ Общините биват натоварвани с все повече задължения, свързани с разходната част на бюджетите им.
- ▼ Липса на реална фискална децентрализация.
- ▼ Наложеното от държавния бюджет

приоритетно разходване на сумите от местните бюджети лишава общините от възможността сами да определят структурата на разходите си.

Забраната на парични емисии е повод и за ограничаването на държавните социални програми и прехвърляне на тежестта на безспорно необходими подобни дейности върху общините. Ограничеността на парите, с които разполага държавата, и заложената в Закона за държавния бюджет приоритетност по отношение разходването на финансовите средства, намаляват възможностите за:

- ограничаване на междурегионалните различия чрез подпомагане икономическото развитие на финансово по-слабите общини и региони;
- подобряване на живота и осигуряване на възможности за реализация на малцинствените групи;
- адекватно заплащане на труда на специалисти от всички бюджетни сфери;
- заделяне на средства за развитие на културата и спорта.

Както се вижда, последиците от въвеждането на валутния борд в Република България **се отразиха най-тежко върху местните власти** не само защото бордът по дефиниция води до централизация на националните финансови ресурси. Други фактори, които засилват отрицателните тенденции, са свързани със състоянието на преход на икономиката и необходимостта от преструктурирането на реалния сектор, реформите в социалната сфера, администрацията и т.н.

Основната грешка на нацията в прехода към по-добър живот, многократно усилена от изискванията на валутния борд, е свързана с илюзията, че преходът може да бъде извършен от някакъв център (управленски, политически, духовен и т.н.). Изпуска се важността на **активното участие на всички** институции, бизнес-организации, неправителствен сектор и граждани. Само **осигуряването на възможности за свободна инициатива на всички нива, в т.ч. и на автономната местна власт може да доведе до качествени промени в нашето развитие като нация.** В случая това е възможно не чрез отмяна на валутния борд, а с прецизни, внимателни решения от страна на законодателната и изпълнителна централна власт, които да елиминират отрицателните въздействия на борда. А посоката е ясна - даване възможност на местните власти да докажат, че могат да работят в интерес на населението, което им е дало своето доверие.

16 проекта на български неправителствени организации получават финансиране от ФРМС по програма „Ефективни партньорства". Финансовата помощ е предоставена от Американската агенция за международно развитие.

Проектите бяха определени измежду 64 подадени проекто-предложения от цялата страна. Подкрепа за тяхното осъществяване бе заявена от общо 44 български неправителствени организации, 18 институции на местната и държавната власт, 11 медии и 2 бизнес организации. Силен акцент в програмата е поставен върху повишаване на професионализма на конкретни целеви групи, работещи активно в областта на местното самоуправление - специалисти по комуникации, секретари, финансисти и юристи на общини.

Набирането на проектопредложения по програма „Ефективни партньорства" на ФРМС приключи на 16.05.2000 г. След оценка на постъпилите проекти от Експертна комисия, Управителният съвет на ФРМС одобри за финансиране следните проекти, които най-точно съответстват на целите и приоритетите на програмата:

Асоциация на специалистите по комуникации в общините - София
„Местна власт = успешен комуникатор"
Партниращи общини: София, Пловдив, Русе.
Одобрено финансиране: 18 000 лв.

Женско дружество за човешки права и етническа толерантност - Баните
„Устойчиво местно развитие на Община Баните чрез алтернативно земеделие"
Партниращa община: Баните, обл. Смолян
Одобрено финансиране: 17 938 лв.

Младежки културно-информационен център - Габрово
„Силата на партньорството"
Партниращи общини: Габрово, Севлиево
Одобрено финансиране: 16 394 лв.

Национална асоциация „Правна инициатива за местно самоуправление" - София
„Увеличаване професионализма на ръководните длъжности в местното самоуправление чрез

РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОГРАМАТА НА ФРМС „ЕФЕКТИВНИ ПАРТНЬОРСТВА“

повишаване на правните им знания и умения“
Партниращи общини: проектът се осъществява в общини, представени в асоциацията.
Одобрено финансиране: 17 576 лв.

Национална асоциация на секретарите на общини в РБ (НАСО РБ) - Габрово
„Повишаване на организационните и управленски умения на секретарите на общини в Република България“
Партниращи общини: РСО „Централна Стара планина“, Габрово
Одобрено финансиране: 15 948 лв.

Национална асоциация на финансистите в публичния сектор - София
„Изграждане на националната асоциация на финансистите като център за усъвършенстване на управлението на публичните финанси“
Партниращи общини: проектът се осъществява в общини, представени в асоциацията.
Одобрено финансиране: 17 220 лв.

Общинско сдружение за туризъм - Тутракан
„Създаване на туристически информационен център“
Партниращa община: Тутракан
Одобрено финансиране: 16 226 лв.

Регионално сдружение на общини „Янтра“ - Велико Търново
„Информационно партньорство“
Партниращи общини: проектът се осъществява в общините членки на РСО „Янтра“
Одобрено финансиране: 10 080 лв.

Сдружение „Медии с човешко лице“ - Пловдив
„Лице в лице“
Партниращa община: Пловдив
Одобрено финансиране: 13 280 лв.

Сдружение „Център за местно развитие“ - Бухово
„Лято 2000 - провеждане на международни летни доброволчески младежки лагери в партньорство с местната власт в кметство Бухово, общините Девин и Мадан“
Одобрено финансиране: 17 500 лв.

Сдружение „Център за развитие на Община Златоград“ - Златоград
„Изграждане модел на партньорство за просперитет на Община Златоград и представянето му в съседни общини“
Партниращи общини: Златоград, Кирково, Неделино, Лъки
Одобрено финансиране: 14 490 лв.

Скаутски туристически клуб - Габрово
„Скаутите - пример за гражданско отношение към културно-историческите паметници и обекти в Община Габрово“
Партниращa община: Габрово
Одобрено финансиране: 2 960 лв.

Търговско-промишлена палата - Добрич
„Партньорства за регионално развитие“
Партниращa община: Добрич, Генерал Тошево, Тервел
Одобрено финансиране: 9 805 лв.

Училищно настоятелство на ГПЧИ „Ромен Ролан“, гр. Стара Загора
„Благоустрояване на спортните площадки на ГПЧЕ „Ромен Ролан“ - гр. Стара Загора под мотото „Спорт против дрога“
Партниращa община: Стара Загора
Одобрено финансиране: 18 000 лв.

Фондация „Европартньори 2000“ - София
„Партниране при разрешаване на конфликти - неразделна част от доброто партньорство между основните актьори на местно равнище в Община Кърджали“
Партниращa община: Кърджали
Одобрено финансиране: 12 580 лв.

Център за икономическо развитие - Разград
„Бизнес-инкубатор“
Партниращa община: Разград
Одобрено финансиране: 18 000 лв.

ИНОВАЦИОННИ ПРАКТИКИ 2000: ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ И ТЕХНОЛОГИИ ДРЯНОВО, 27 юни 2000 г.

Любомир Димов,
консултант информационни технологии

Една от тематичните срещи на форума „Иновационни практики 2000“ на ФРМС, организиран с финансовата подкрепа на Американската агенция за международно развитие, се проведе сред красивата природа на Дряново, в близост до Дряновския манастир в края на месец юли, с любезното съдействие на Община Дряново. Срещата бе под надслов „Информационни системи и технологии“ и събра особено голям брой участници - над 45. Сред присъстващите бяха представители не само на общини, неправителствени организации и частни фирми, занимаващи се с информационни технологии в областта на местното самоуправление от региона, но също и колеги от Силистра, Разград, Ботевград, Благоевград, Стара Загора и Ямбол - наистина от всички краища на България.

След топлото приветствие на домакина - кмета на Община Дряново Мирослав Семов - водещият Любомир Димов от Варна съвместно с Богдана Шопова от ФРМС направи въведение за целите, които си поставя семинара, и представиха темите за разискване.

Идеята на ФРМС за организиране на такава среща са успешните практики, реализирани през последната година от много български общини, и интересът, породен от приложението на високите технологии за бързо и качествено обслужване на гражданите, а така също и изграждането на екип от иноватори, заинтересовани от споделянето и взаимодействието си при изграждане и прилагане на успешни модели в местното самоуправление. Предвидена бе и възможност за демонстриране на някои от най-интересните практики и нови технологии, които навлизат в общините и информационните центрове за обслужване на граждани, както и предоставяне на чисто практически съвети за реализация на идеите. Темите определено предизвикаха интереса на участниците и в процеса на работата единственото, което ги притесняваше, беше времето, в което всички трудно се вместиха, опитвайки се да дадат максимума от своите знания и възможности.

Срещата продължи с представянето на участниците. Христина Ковачева от ФРМС даде възможност на всеки един от тях да опише себе си само с една дума, която го характеризира най-точно. Общият портрет на участниците, коментиран от нея, показа на всички, че в срещата участват хора оригинални, търсещи, непримирими и целеустремени. Участниците получиха още един допълнителен стимул за действие след атрактивното награждаване на най-активните иноватори. „Жълтата фланелка на победителя“ получиха 11 души - хора, които през годината активно са участвали и споделяли своя опит с другите.

Работата започна с дефиниране на ключовите проблеми, предложени за разглеждане - достъпа до информация, ефективното изграждане и администриране на информационните технологии в услуга на гражданите, работата с неправителствените организации, бизнес средите и медиите.

Най-новият информационен център за обслужване на граждани, открит тази година в Дряново, бе представен от Николай Петричев от Община Дряново. Той описа услугите, които се извършват за над 14 000 жители на общината.

Среднодневно повече от 120 души използват услугите на центъра. Той е оборудван с два компютъра и принтер; тримата служители, осигурявайки минимум две работни места, работят без прекъсване през целия ден, за да обслужат гражданите и фирмите. Подготвени служители дават съвети и разяснения относно услугите на общината, както и за реда и необходимите документи и такси за получаване на услугата. Споделеният опит от реализацията на подобен център в Габрово е оказал неоценима услуга при създаването на центъра в Дряново.

Кметът на Община Елена Дилян Млъзев представи една инициатива на този просветителски край. Вече над 40 години се издава и се самоиздържа общинският вестник „Еленска трибуна“. На неговите страници намират място материали от решенията на общинския съвет, инициативи на общинската администрация, обяви и търгове, решения и наредби. Вестникът излиза в тираж 2000 броя два пъти месечно за население от около 14 000 души и има абонати извън общината.

Водещият Л. Димов представи основните елементи в информационните технологии като средство за оптимизиране работата на общинската администрация с примери от реализираната информационна система на Община Варна. Реализацията на схемата включва не само компютризация, активно комуникационно оборудване, създаване на мрежи, обединяващи различни компютри в рамките на общината, районите и други организации като РДВР, нотариат, ТУДА, ВиК, но и създаване и прилагане на технологии за обслужване на граждани в масови услуги като паспортизация, лицензиране, здравно осигуряване. Особен интерес проявиха участниците към отдалечените комуникации, които общината реализира от 1998 година. Това е наистина уникална система за комуникации, която е създадена до момента само във Варна. Чрез нея се обединяват компютрите в сгради на общината и районите, като се позволява да се работи в единна среда и да се споделят услуги на централни сървери - като деловодство, ЕСГРАОН, Интернет. Тази система представя световните тенденции в комуникационните услуги - в момента безжичните комуникации отбелязват бум в реализациите си навсякъде по света. Единствената общинска система, реализирана в България на този принцип във Варна, показа и още една своя добра страна - това е система от тип „включи и забрави“, т.е. не е необходима постоянна поддръжка на съоръженията. Качеството на връзките се отличава с изключителна стабилност и бързодействие. Покритието на територията позволява сериозно увеличаване на скоростта на трансфер при нужда над сегашната, която е 3 Mbit/s. Според досегашната експлоатация това едва ли ще бъде наложително скоро (до 1 - 2 години) поради клиент/сървер услугите и скоростите в Интернет.

Илиан Николов от Центъра за икономическо развитие на Разград представи модел за успешен маркетинг и реклама, необходими за общините така, както и за всяка друга организация. Всички участници с интерес проследиха демонстрацията, а последвалите въпроси показаха, че присъстващите мениджъри в областта на местното самоуправление са спечелени и вероятно ще реализират метода в близко бъдеще.

Промяната на законодателството в областта на информацията бе свързано с приемането на спорния Закон за достъп до обществена информация. Александър Кашъмов от Програма Достъп до информация разясни основните елементи на закона и задълженията на общините и организациите, произтичащи от него. В състоянието, в което се намират повечето общини, ще бъде трудно да се постигнат изискванията, които законът им налага. В случай, че не се вземат бързи и адекватни навременни мерки, в по-голямата си част общините няма да могат да отговорят на изискванията на закона. Тази презентация и поставените в нея проблеми предизвика много коментари и уточнения, които продължиха през почивката и в последствие като една от темите за разискване в работна група. Общото заключение бе, че колкото по-добре оборудвана и компютризирана е една община, толкова по-леко ще посрещне възникналите задължения по този закон, а при прилагането си той ще прояви своите добри и лоши страни.

По-късно Любомир Димов демонстрира някои аспекти на ГИС-технологията за обслужване на граждани и администрация. Тази относително нова за България технология намира все по-широко приложение в общини като София, Благоевград, Бургас, Варна. Макар и с различни средства, тези общини реализират ГИС-принципите като автоматизират много от дейностите, свързани с анализ и справките за граждани, извършвани от дирекциите „Архитектура и благоустройство“, „Информационни системи и технологии“, „Собственост и стопанство“. Анализите подпомагат ефективните управленски решения, спестяват времето на гражданите и отварят общините за успешни инвестиции чрез точни инвестиционни планове. ▶▶ *на стр. 12*

„СОКРАТ“ - ПРОГРАМА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА С

Доц. д-р Магдалена Иванова,
Директор, НА Сократ
magdalena.ivanova@socrates.bg
www.socrates.bg

Програмата „Сократ“ е предназначена да допринася за развитието на качествено образование и обучение в контекста на Европейските измерения. Целите на програмата са да насърчава сътрудничеството между страните участнички в областта на образованието, да подпомага техните усилия за развитие на модерно образование, като уважава отговорностите им за съдържанието на преподаването и организацията на образователните системи, техните културни и езикови разнообразия.

Програма „Сократ“ е комплексна схема във всички сфери на образованието, както следва:

- **„ЕРАЗМУС“** - за висше образование и мобилност;
- **„КОМЕНСКИ“** - за училищно образование и мобилност;
- **„ЛИНГВА“** - за чуждоезиково обучение и мобилност;
- **„ГРЮНДВИГ“** - образование за възрастни;
- **„МИНЕРВА“** - отворено и дистанционно образование;
- **„АРИОН“** - подпомагане на администрацията в образованието.

ПРОГРАМА „СОКРАТ II“ Е ОТКРИТА ЗА БЪЛГАРИЯ

Реформите и тенденциите в развитието на българското образование и обучение, науката и технологиите през последните 2-3 години доведоха до трайна тенденция за преминаване от чисто донорски програми на Европейския съюз като PHARE и TEMPUS към редовните, партньорски програми на Съюза, каквато е програмата „СОКРАТ“ - най-голямата схема за европейско образователно и културно сътрудничество, започнала своето действие на 14 март 1995 г.

До края на 1999 г. тази програма бе известна като „СОКРАТ I“, в която са участвали около половин милион студенти и над 10 хиляди образователни институции от всички страни членки на Европейския съюз и страни членки на програмата.

Република България е член на „СОКРАТ“ от април 1999 г. В периода до май 1999 г. - март 2000 г. бяха подготвени и успешно стартираха редица проекти, за които подробно може да се получи информация от интернет-страницата на Национална агенция Сократ (www.socrates.bg).

С решение на Европейския парламент и Съвета на Министрите от 24.01.2000 г. програмата „СОКРАТ“ продължава чрез втората си фаза „СОКРАТ II“ от 01.01.2000 г. до 31.12.2006 г. Програмата ще бъде реализирана в 30 страни от Европа с финансов пакет, възлизащ на 1,850 млрд. евро за всички дейности и подпрограми за седемгодишния период. Само за 2000 г. бюджетът за всички страни членки на програмата е 282 593 550 евро. Както за всички редовни европейски програми, така и за тази нашата страна плаща членски внос. За 2000 г. България ще плати членски внос в размер на 4,027 млн. евро, от които 93 % от програма PHARE.

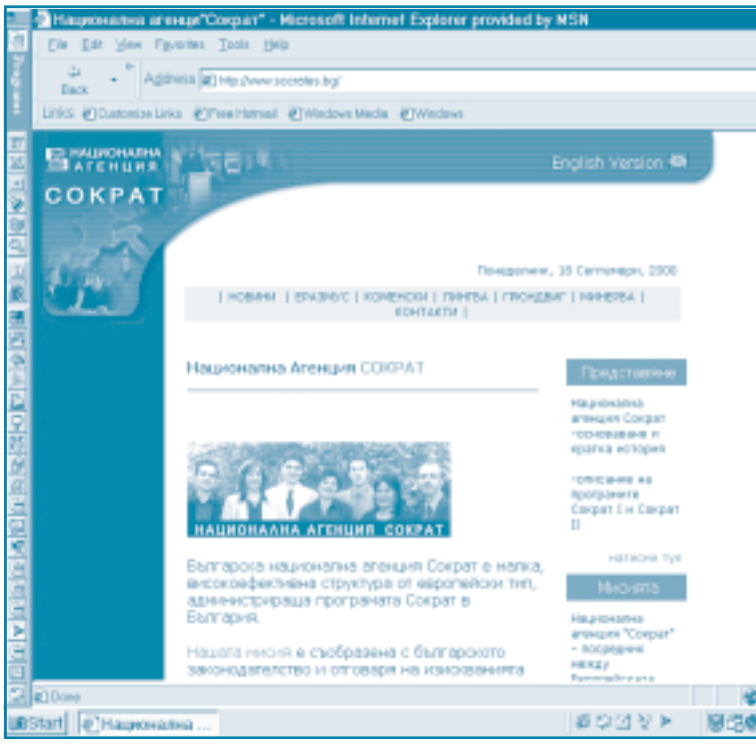

СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Чрез различните подпрограми и дейности от програма „Сократ“ се финансират ***два вида проекти:***

- Централизирани - оценяването и администрирането им се осъществява от Европейската комисия;
- Децентрализирани - оценяването се осъществява в България и се администрират с помощта на Национална агенция „Сократ“.

Приоритетите за избор на проекти са два вида:

- европейски;
- национални, които са в контекста на европейското измерение и критерии за развитието на образованието.

ЗА КОГО Е ПРОГРАМАТА?

Програмата „СОКРАТ“ е предназначена за много широка публика (индивиди и институции), включена във всички видове образование.

Индивиди (те могат да участват в програмата чрез институцията, в която учат или работят):

- Деца и ученици;
- Студенти;
- Преподаватели;
- Бъдещи учители по чужди езици;
- Възрастни хора, които се образоват;
- Учители;
- Учители по чуждестранни езици;
- Университетски преподаватели
- Обучители на учители;
- Учители, преподаватели и специалисти по образование, работещи в областта на образование за възрастни;
- Непреподавателски персонал в образователните институции, занимаващи се с образование;
- Занимаващи се с образователната политика (инспектори, администратори от всички видове администрации).

Институции и организации:

- Училища (всички видове, в т. ч. и общински);
- Университети и висши училища;
- Центрове за обучение на учители;
- Институции за образование на възрастни;
- Асоциации (студентски, преподавателски и т.н.) и неправителствени организации;
- Държавната администрация (на всички равнища, включително и общини);
- Частни компании, имащи пряко отношение към образованието;
- Изследователски институти;
- Организации, предлагащи образование за възрастни;
- Организации провеждащи обучение и даващи езикови знания;
- Организации с опит в информационните и комуникационните технологии в областта на образованието, регистрирани по българското законодателство.

Може да се каже, че участниците в програмата са всички легитимни юридически лица, при които образованието може да се открие като предмет на дейност в различните му измерения. Нещо повече: Всички български граждани, включени в образователната система по някакъв начин (обучавани или обучаеми), могат да кандидатстват за индивидуални стипендии или за участие в проекти в зависимост от условията по различните подпрограми и дейности. Отвореността на програмата "СОКРАТ" е нещо много привлекателно, но не бива да се забравя, че в нея присъства т.нар. институционален признак, т.е. дори и индивидуалното участие е подкрепено и съгласувано или се осъществява от името на институцията (училище, университет, неправителствена организация, община и т.н.). И още нещо: Програмата е партньорска и изисква включването на още поне два партньора от Европейския съюз.

Опитът ни досега (за период от около година и половина) показва, че активните институции са в повечето случаи училищата и университетите. В последните месеци се забелязва значим интерес от неправителствени организации. Паралелно с това очакваме и активно включване на общинските администрации. Това може да стане по два начина:

- Чрез проекти, подготвени от самите тях с поне две страни членки на ЕС.

▼ Чрез административно подпомагане на училищата (всички видове) в съответната община за подготовка и защита на различни проекти.

Считаме, че и двете възможности имат равни шансове. Но ако се допусне, че трябва да тръгнем по пътя на европейските проекти "отдолу нагоре", а именно от училищата към общинските администрации, което е естественият път, отговарящ на философията на програмата „СОКРАТ", то общините би трябвало да разработят система от мерки за насърчаване на учители, директори, доброволци при подготовка на проекти. Това на практика означава:

▼ ангажиране на общинските администрации с провеждане на работни съвещания по време на подготовката на проекти на вече спечелили и управляващи средства от ЕС с нови училища, които тепърва влизат в тази схема;

▼ предоставяне за временно ползване техника или електронна поща за провеждане на кореспонденция от името на училището;

▼ подпомагане на училищните власти при откриване на банкови сметки или при опериране със средства по време на изпълнението на проекта, ако се налага.

Разбира се, сигурно има и редица други форми, които общината, заинтересована от отварянето на образованието към европейските измерения, може да предложи. Тези инициативи са в компетенциите на общините и зависят само от тях.

На практика за ангажиране на общинските администрации в процеса на кандидатстване на образователните институции на тяхна територия в различните европейски програми не се изисква допълнително финансиране. Налага се обаче една много добра кооперация между училището и общината. Нека се опитаме да разгледаме конкретни примери, които биха дали повод за иницииране на събития, подпомагащи и двете страни: училища (всички видове) и общински администрации.

▼ Вече повече от 450 души от страната са участвали в различни курсове за обучение и визити за подготовка на проекти в различни страни членки на Европейския съюз. Всеки от тях би могъл на специално организирана по инициатива на кмета среща да сподели своя опит с колегите си от образователните институции, интересуващи се от европейски проекти.

▼ Пътуващите по проектите на „Сократ" в различни страни от Европа - директори, учители, ученици, студенти, преподаватели, представители на неправителствени организации - са най-добрата възможност за реклама (в буквалния и преносния смисъл на тази дума) на вашата община. Тези хора могат да представят града, общината в много конкретен аспект по поръчка на кмета и общинския съвет. Вече има много добра практика в този контекст във Велико Търново, Ихтиман, Смолян и др.

▼ Работещите ефективно държавни и частни предприятия в района на една община могат да бъдат поканени да окажат техническа (не финансова) помощ на училищата и университетите за подготовка и изпълнение на европейски проекти от схемата „Сократ". Това, разбира се, те могат да направят сами, но могат и да бъдат подходящо поканени от общинските власти. Защо една банка, която сменя оборудването си, да не предостави работещ компютър на едно малко училище? Защо едно предприятие да не поеме на практика идващите от Европейския съюз студенти и/или ученици?

Едва ли е необходимо да продължаваме описанието на подобни финансово не утежняващи общината инициативи, подпомагащи разработването на т.нар. децентрализирани проекти по различните дейности на „Коменски", „Лингва", „Еразмус".

Ако се върнем към възможността общинските администрации сами да подготвят и защитават проекти по „Сократ" (а защо не и по другите Европейски програми), то като минимум сме длъжни да кажем:

1. Налага се подробно запознаване с философията и практиката на програмите - за това е необходимо един служител на общината, владеещ поне един чужд език, с добра компютърна грамотност да работи поне 2-3 месеца в тясна връзка с Национална агенция „Сократ".

2. Налага се сами да намерите поне двама партньора от страни членки на ЕС и да ги убедите в полезността на избраната от вас тематика на проекта.

3. Най-подходящи според нашия опит са подпрограмите на „Сократ" „Грюндвиг" и „Минерва" (това не означава, че не можете да подготвите проекти и по другите подпрограми).

4. За подготовката на самостоятелен проект ще ви трябва добро сътрудничество с образователните институции на територията на общината. Защо? Защото резултатите от проектите трябва да са образователни продукти. Ако това обстоятелство отсъства, проектът няма шанс да бъде финансиран.

Всички посочени в началото на тази статия организации и индивиди получават финансово подпомагане за изпълнението на проектите.

Както вече стана дума, централизираните проекти се финансират директно от Европейската комисия. Финансовият поток е както следва:

Европейска комисия

▼

Координатор на проекта (може и да не е българска организация)

▼

Партньор по проекта (българска или чуждестранна организация)

Финансирането се открива до два месеца след подписване на договор. Както във всички видове договори, така и в тези са указани точно финансовите условия за извършване на дейностите. Препоръчваме на всички, които работят по централизирани договори, да откриват специална сметка за проекта в евро в банка от списъка на банките, определени от Министерство на финансите (виж ГУБ №06/ 23.02.99). Условията по отчета и контрола на средствата са описани точно във всеки договор. За това препоръчваме договорите да бъдат „настолна книга“ по време на тяхното изпълнение.

При децентрализираните проекти (в повечето случаи това са училищни проекти, индивидуални стипендии за учители, преподаватели, студенти, проекти на университетите, неправителствени организации и други институции, участващи в програмата) финансовият поток е както следва:

Европейска комисия

▼ ▼ ▲ ▲

Национална агенция

▼ ▼ ▼

Учители ▼ ▼

Преподаватели ▼ ▼

Училища ▼

Висши училища

Университети

▼

Студенти

Всичко това се случва чрез договор, в който подробно се описват условията, задълженията и правата на всяка от страните по отношение на финансовите ресурси.

Училищните проекти (децентрализираните) са на стойност около 2000 евро. Тези средства не трябва да се третират като допълнение към бюджета на училището, защото финансовите ресурси са предназначени само и единствено за изпълнение на планираните дейности по проекта.

Когато училището има проект и той е одобрен и от неговите партньори (училищата и съответно Агенциите в съответната страна - член на програмата), то това училище сключва договор с Национална агенция „Сократ“.

Едно от изискванията договорът да бъде сключен е да е да е посочена сметка и титуляр(и) по сметката. Препоръчително е тази сметка да е специално открита за осъществяване на проекта и да е в евро. Банката, в която се открива сметката, е по избор (виж ГУБ №06/23.02.99). Общинските власти могат да гарантират изпълнение на проекти, като изпълняват своите задължения по бюджетирането на училището и като им съдействат да открият и оперират със сметките за проектите.

Всички допълнителни изисквания при оперирането със средства от проектите на училищата по програма „СОКРАТ/ КОМЕНСКИ“ или „СОКРАТ/ЛИНГВА“ са много подробно описани в договорите. Има стриктни изисквания за това кои средства се признават от Европейската комисия и Националната агенция за присъщи на проекта разходи. Тези изисквания следва да се спазват стриктно.

Проектите подлежат на финансов контрол от българските финансови институции и от Сметната палата на ЕС. Средствата, които са изразходвани и не са признати за легитимни, се възстановяват от училището реципиент или от съответния служител, наредил тяхното изразходване. Общинските власти са в компетенцията си да подпомагат контролиращите органи за осъществяване на техните функции.

Вместо заключение може да се каже, че програма „Сократ II“ е предназначена за всички граждани на Европа. Тя е най-голямата децентрализирана като начин на функциониране схема на Европейския съюз за посрещане на предизвикателствата на нашето време, че „човекът е това, което знае“.

За повече информация:

magdalena.ivanova@socrates.bg

www.socrates.bg

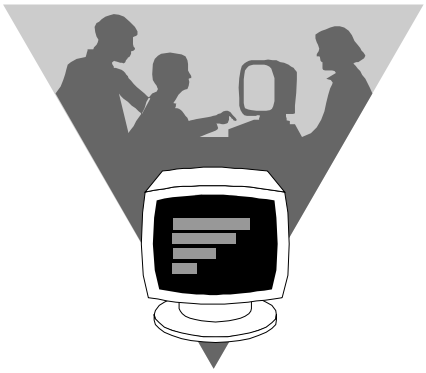

▶▶ *от стр. 7*

Бяха коментирани трудностите по реализацията, възможните проблеми при стартиране на един ГИС-проект, задължителните стъпки по осъществяването му от общински структури, обединението на информация и екипи за решаване на проблемите, повишаване на точността на събраните данни и минимизиране на разходите.

Три различни подхода бяха демонстрирани при използването на новото медийно предизвикателство за общините и организациите - Интернет страниците на Фондацията за реформа в местното самоуправление, на Община Варна и на Община Ботевград. Тези подходи показаха целевите групи, към които са се стремили създателите на страниците - сайт, който предоставя помощ на общини и други организации, на специалисти и експерти, място за споделяне на опит, като този на ФРМС; или средство за услуги на граждани и фирми, среда за разпространение на нормативните актове на местния парламент, справочник с телефони, услуги и структури, начин за увеличаване на прозрачността в работата на общинската администрация с обяви и търгове, като този на Община Варна; и накрая електронна рекламна медия с пряка насоченост към инвеститора, който трябва да бъде грабнат и убеден да инвестира в района, като сайта на Община Ботевград. Участниците в семинара получиха възможност да намерят силните и слаби страни на тези подходи и да изградят своето виждане за визитната картичка на своята община. Всички обаче бяха убедени в едно - предоставянето на електронни услуги е бъдещето и дейността на общинската администрация няма да бъде за дълго време изключение от общото правило.

Преди да започне общата дискусия, Любомир Димов представи синтезирана информация за международните програми в областта на информационните технологии. Отново с примери, взети от Община Варна, където чрез програми като ECOS Ouverture, INCO Copernicus, CBC, Interreg, и Leonardo през последните 4 години привлечените за общината ресурси само в областта на информационните технологии бяха на стойност над 200 000 евро, водещият показа ползата от отварянето на общините към европейските инициативи и другите финансиращи институции.

По време на работата си дискусионната група коментира представените новости, реализирани в общините, като основно време бе отделено на мястото и ролята на информационните центрове, как да бъдат направени по-ефективни, кое пречи за реализацията на добрата идея всяка община да бъде максимално прозрачна за гражданите си и максимално ефективна в услугите си. Общо бе мнението, че е необходимо да бъде поддържана идеята за разкриване на нови информационни центрове, въпреки вътрешното съпротивление на мениджъри и служители в общините. Пречките обаче не са само субективни. Много са обективните пречки, които не позволяват един център за информация да прерасне в център за услуги. В най-общия случай това са липсата на електронни бази данни, недостатъчно подготвени служители, които да боравят с данните, трудна за реализация технология, обвързана с действащото законодателство, липса на свободни ресурси - финансиране и подготвени фирми-изпълнители, които да реализират и поддържат актуални системите и данните. В момента, в който общините приемат, че услугите, предоставяни на граждани, са приоритет, ще станат по-чести случаите на смесено финансиране и създаване на публично-частни дружества за услуги, ще бъде преодолян монополът на общините в областта на обществените услуги. Строгият граждански контрол и непримиримост към некачествените и бавни услуги ще бъдат лостовете, които ще преобърнат представата на гражданите за консервативния, незаинтересован и подкупен общински служител. Една от стъпките в тази насока е именно общинският информационен център за граждани и фирми. В много от случаите законът за административно обслужване на физическите и юридическите лица е предпоставка това да се случи по-скоро.

В заключение участниците си обещаха това да бъде началото на редовни срещи на специалисти и мениджъри. Беше дадена и идея да се създаде асоциация на специалистите по информационни технологии в областта на местното самоуправление. ◈

ПЕТИ ЮБИЛЕЕН БАЛКАНСКИ МЛАДЕЖКИ ФЕСТИВАЛ „МЛАДОСТТА НА БАЛКАНИТЕ“ 3 - 8 август ‘2000 г., ГАБРОВО

От 3 до 8 август 2000 г. в Габрово и съседните градове от областта се проведе петото юбилейно издание на Балкански младежки фестивал „Младостта на Балканите“. Пета поредна година предизвикателство пред участниците и организаторите от **Младежки културно-информационен център - Габрово** бяха новите реалности на Балканите и в Европа, които предадоха на фестивалното мото “Младостта на Балканите днес - бъдеще за Европа утре“ актуално значение.

В продължение на пет дни над 500 участници - младежи от Турция, Румъния, Гърция, България, Македония, Югославия, Швейцария, Белгия, Франция и САЩ - за пореден път доказаха, че мисията им е да популяризират и утвърждават новите и прогресивни европейски тенденции на Балканите. С песни и танци, дискусии и веселие младите хора показаха, че за приятелството и разбирателството между тях няма граници.

В словото си при откриване на фестивала г-н Тодор Кавалджиев, Вицепрезидент на Република България и официален гост на Фестивала, приветства младите хора от Балканите и Европа и подчерта ролята и отговорността им за общото бъдеще на държавите от Балканския регион.

Във **Фестивалните вечери** на сцената на Летния театър и пл. Възраждане в Габрово, в Севлиево и Плачковци участваха фолклорни групи от гр. Струга - Македония, гр. Подгорица - СР Югославия, гр. Кариотиса - Гърция, гр. Гюргево - Румъния, гр. Истанбул - Турция, танцов ансамбъл „Сивек“ - гр. Габрово, както и Жос Шокаерт от арт-група Alkuon от гр. Аалст - Белгия, джаз-рок група Tuesday Club от гр. Тун - Швейцария, рок-групите „Хелстрингс“ от гр. Скопие и „Карма“ и вокално студио „Пинокио“ от гр. Гюргево, балетна формация „Смайлс“- гр. Габрово, Алиция Хаджиева, Кристина Гугучкова, Коцето - КАЛКИ, рок-групи и изпълнители от гр. Габрово и др.

Изложбата за карикатура „**Весели Балкани 2000“**, организирана в партньорство с международна фондация „Хумор на народите“ и Дом на хумора и сатирата, гр. Габрово, обогати жанровото разнообразие на фестивалните прояви.

Кръглата маса “Партньорство сега и за в бъдеще“ предложи дискусия на тема „Младите хора - партньори за толерантност и разбирателство на Балканите“. Участваха

представители на НПО, местни власти, студентски организации и асоциации и масмедии от България и съседните балкански страни. В Заключителния документ на форума участниците поставиха акцент върху общото убеждение, че за пълноценното участие на младите в обществения живот от особено значение е наличието на култура на общуване, която предполага активна позиция на младите хора, признаване на тяхната независима и уникална роля, приемственост в традициите, взаимно уважение и толерантност между различните културни общности. Бяха предложени конкретни стъпки, които е необходимо да бъдат предприети на местно, национално и регионално ниво.

Балканската младежка мрежа за предприемачество (БММП) е начало на активното участие на младите хора от Балканите в социално-икономическото възстановяване и развитие на региона. Тази своя роля и възможност за участие формулираха и утвърдиха със Заключителен документ участниците в третия **Балкански младежки бизнес форум „Силата на партньорството“**, който се проведе от 3 до 8 август в Габрово. Участниците в бизнес форума - млади хора икономисти, бизнесмени, предприемачи, представители на НПО, медии, местни власти и държавни организации и институции от България, Турция, Гърция, Македония, Румъния, Франция и САЩ - се запознаха и дискутираха предизвикателствата пред бизнеса. Джоузеф Лаудър, Директор на фондация Management Systems International, България, представи Инициативата за развитие на конкурентноспособността в България, която предизвика огромен интерес и много въпроси. Полезна информация представиха и различни по тип организации - НПО, частни и държавни, които предоставят широк спектър от услуги и възможности за стимулиране на инициативата, предприемачеството и кооперирането при осъществяване на бизнеспроекти.

Туристическият маршрут - Габрово - Соколски манастир освен със забавни игри и футболни срещи, музика и веселие ще бъде запомнен със срещата-разговор на тема „Ролята на фолклора като посланик на разбирателството, приятелството и мира“. В нея участваха хореографите на фолклорните ансамбли, гости и домакини на фестивала. Дискутирани бяха въпроси, свързани със стила и характера на танцовите и музикалните изпълнения, с общото и различното в костюмите, традициите и обичаите на балканските народи; за влиянието на съвременните фолклорни групи за съхраняване на традициите, естетическите критерии, гражданското поведение и социалната активност на младежите, които участват в тях.

***Партньори** на МКИЦ - Габрово при организирането на петия юбилеен БМФ бяха Община Габрово, Община Севлиево, Кметство Плачковци, Дом на хумора и сатирата, Дом на Културата „Емануил Манолов“, НАСИ AIESEC - България, Университетско радио „Алма Матер“ при СУ „Климент Охридски“, Асоциация „Стара планина“, Училища „Академика“, Национална организация на скаутите в България - регион Габрово.*

***Фестивалът се организира** с финансовата подкрепа на Младежкия Директорат към Съвета на Европа, Програма „Инициатива местно самоуправление“ на ААМР, Фондация MSI-България, Кока Кола-Плевен Ботлинг кампани, USIT Colours, Общински пазари ЕАД - Габрово, Фондация за реформа в местното самоуправление, Севко АД - Севлиево, Текстилмаш ЕАД - Габрово Консорциум ФЛАГ, Сдружение „Габрово 21“, Делегация на Европейската комисия в България, Дарик радио Свежест ЕООД - Габрово, Регионално сдружение на общините „Централна Стара планина“, хотел „Габрово“.*

✔ През м. юни 2000 г. Националният университетски център „Икономика на публичния сектор“ и Стопанска академия „Д. Ценов“ проведоха в гр. Свищов два пилотни курса на обучение по модул „Общински финанси“, спонсорирани от програма "Темпус". Участници в двудневните семинари бяха общо 50 общински бюджетни и финансови специалисти от Дунавския регион, които се обучаваха по темите: общински бюджети и одит, местни данъци и такси, емитиране на общински облигации, анализ на общински инвестиционни проекти и получиха безплатно към курса учебник „Общински финанси“. Обучението по модула ще продължава да се организира периодично в зависимост от проявения интерес и заявки от общинските администрации до организаторите: Антоанета Христова, тел. (0631) 279-288, ел. поща: prodanov@uni-svishtov.bg

На 28 октомври в Свищов Националният университетски център „Икономика на публичния сектор“ и Асоциацията на финансистите в публичния сектор организират съвместно работен семинар с международно участие на тема „Фискална децентрализация и европейска хармонизация“. В дискусиите ще вземат участие експерти от Холандия, Германия и Великобритания.

✔ На 12 септември 2000 г. в Силистра се проведе Кръгла маса на тема „Възможностите на Община Силистра за привличане на чуждестранни инвестиции, участие в международни проекти и разкриване на нови работни места“. В дискусията участваха представители на Агенцията за малки и средни предприятия, Центъра за насърчаване на износа, Сдружение „Евроинтеграция“, на общини, национални и регионални неправителствени организации. Проявата бе част от бизнессъбитието на гр. Силистра - Националното търговско изложение „Произведено за вас - Силистра 2000“, 12 - 16 септември.

✔ На 20 и 21 септември 2000 г. в Казанлък се проведе дискусионен форум на юристите в местното самоуправление на тема „Мениджмънт на общинска собственост. Проблеми и предизвикателства“. На форума бяха разгледани темите обществени поръчки, следприватизационен контрол, концесии, сделки с дружествен капитал.

✔ На 26 септември 2000 г. във Видин официално бе открит Бизнес инкубатор. На откриването присъстваха Антонио Виджеланте, постоянен представител на Програмата за развитие на ООН в България, и Дебра Макфарланд, представител на Американската агенция за международно развитие.

✔ На 29 септември 2000 г. в х-л „Шератон“, София, Агенцията за малки и средни предприятия проведе съвместно с Британския ноу-хау фонд и „Банок Консултинг“ конференция на тема „Оптимизиране на административната среда за малкия и среден бизнес“. Конференцията представлява етап от българо-британска инициатива за премахване на административните бариери за развитието на малкия и среден бизнес. Целта на конференцията бе да дефинира и популяризира административните реформи. Дискусиите бяха фокусирани върху това как държавните институции, парламента, бизнес асоциациите, финансиращите организации и други заинтересовани участници могат да спомогнат за осъществяване на административната реформа в България.

МЕЖДУНАРОДНИ ИНИЦИАТИВИ

РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ И МЕСТНО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Бременска инициатива (на град Бремен, Германия) ви кани да представите своята успешна инициатива в областта на **урбанизма, реализирана в партньорство между местните власти и бизнеса**. **За първи път ще се присъждат награди за съвместни проекти на общини и бизнес!**

Могат да се кандидатират:

▼ Проекти за обществено-частни партньорства между община и бизнес, които успешно са реализирали решения на това как да направим градовете по-добро място за живеене.

▼ Вече реализирани проекти от цял свят, изградени върху принципите на урбанизма, устойчивостта и партньорството.

Критериите за оценка на проектите обхващат всички аспекти на устойчивостта, като ефективност; защита на ресурсите; глобална отговорност; социална справедливост; облекчаване на бедността; гражданско участие; и много други.

Бременската награда за партньорство ще бъде дадена на 5 вече реализирани проекта със силен потенциал. Всеки от тези проекти ще получи награда от минимум 25 000 DEM с цел продължаване работата по тях, ще бъде предоставена възможност за обучение на участник в проекта в Международния университет в Бремен. Наградените проекти ще бъдат поканени за участие и представяне на Втората международна конференция **„Бизнесът и общината - нови партньорства в 21 век“**, която ще се проведе от 4 до 7 април 2001 г. в Бремен, Германия.

Можете да представите свой успешен партньорски проект, като подадете документите чрез електронна поща, дискета или CD-ROM най-късно до 15 януари 2001 година. Повече информация за бременската инициатива, както и формуляри за кандидатстване ще откриете на уеб-страницата на бременска инициатива:

http://www.bremen-initiative.de/award

календар - октомври

На 4 октомври 2000 г. във ваканционен клуб „Ривиера“ - „Златни пясъци“ Асоциацията на българските черноморски общини ще проведе своето годишно Общо събрание. Като част от форума ще се проведе Кръгла маса на тема „Фондове, програми и партньорства - възможности за финансиране на общински и регионални проекти“.

▼▼▼

На 30 и 31 октомври 2000 г. в гр. София ще се проведе работна среща на тема **„Европейският опит и укрепване на местните финанси в България“.**

Работната среща е четвърта - последна в рамките на проект **„Ролята на Парламента в процеса на укрепване на местното самоуправление в България“,** финансиран от Холандското министерство на външните работи и Фондация „Чарлз Стюарт Мот“, реализиран от Фондация за реформа в местното самоуправление и проект „Парламентарни практики Изток - Запад“.

Сред участниците в работната среща ще бъдат депутати и финансови експерти от западно- и източноевропейски страни, български народни представители - членове на Комисията по местно самоуправление, регионална политика и благоустройство, Комисията по бюджет, финанси и финансов контрол и Комисията по икономическа политика към НС, кметове на общини, представители на Министерство на финансите и нестопански организации.

По време на форума участниците ще разискват съществуващи проблеми в сферата на общинските бюджетни приходи и разходи, взаимоотношенията на общинските бюджети с държавния бюджет и развитие на законодателната база на бюджетния процес. Основната идея на срещата е чрез представяне на опита в тази област на други европейски страни да се направи сравнение на отделните финансови системи и да се обсъдят възможностите за прилагане на конкретни успешни практики в български условия.

Изданието се финансира от Американската агенция за международно развитие, Вашингтон, САЩ
Главен редактор *Гинка Капитанова* **Редакционна колегия** *Росица Райчева, Татяна Димитрова, Любомира Колчева*
Адрес: ул. "Сан Стефано" 22 А, София 1504, тел./факс: (359-2) 44 23 50, 44 63 65, 943 44 22, 946 17 81; www.flgr.bg flgr@flgr.bg
Печат: "Агенция Дейта" ООД, тел. 931 15 67 ISSN 1310 - 7747
При препечатване на материали от бюлетина е необходимо предварителното съгласие на издателя